

Engelstalig hoger onderwijs (III)

Door de Nederlandse universiteiten worden 1632 opleidingen verzorgd: 435 bachelor- en bijna 1200 masteropleidingen. Zestig procent van de opleidingen wordt tegenwoordig volledig in het Engels gegeven (Volkskrant 26/8/2016).¹ Zeker vijf op de tien masterstudenten en twee op de tien bachelorstudenten volgt een Engelstalige universitaire opleiding. Jasper van Dijk (SP) heeft daarover kritische Kamervragen gesteld aan minister Bussemaker (2/9/2016).² Maar zij heeft ondertussen niet stil gezeten. Op 30 maart heeft zij de Koninklijke Academie (KNAW) opdracht gegeven het taalbeleid in het hoger onderwijs onder de loep te nemen:³ hoe kan men een weloverwogen keuze maken tussen Nederlandstalige en Engelstalige inrichting van een opleiding? Misschien is er echter ook nog een gulden middenweg. Daartoe dienen drie vragen te worden beantwoord:

1. Aan welke voorwaarden moet een opleiding voldoen om haar toegankelijk te maken voor Engelstalige studenten? Het ligt voor de hand dat de hoorcolleges en studiematerialen Engelstalig moeten zijn en dat ze Engelstalige begeleiding in hun studietaken krijgen. Verder ligt het voor de hand dat ze in de gelegenheid worden gesteld a) in geval van een stage of onderzoeksproject, een Engelstalig stageadres c.q. een Engelstalige opdrachtgever te kiezen, b) bij het maken van papers, verslagen, werkstukken en scripties de Engelse taal te bezigen, c) Engelstalige tentamens af te leggen, en d) aan Engelstalige werkcolleges, werkgroepen en practica deel te nemen.

2. Aan welke voorwaarden moet een dergelijke opleiding voldoen als zij tegelijkertijd jegens Nederlandstalige studenten haar wettelijke plicht wil nakomen de uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands te bevorderen (art. 1.3 lid 5 WHW)?⁴

3. In hoeverre zouden universiteiten en hogescholen de belangen van Engels- en Nederlandstalige studenten kunnen verzoenen door in hun Gedragscode Voertaal (art. 7.2 WHW) de optie van een tweetalige studieopzet te introduceren:⁵ Nederlandstalige studenten krijgen Engelstalige hoorcolleges en studiematerialen, maar ze worden (behoudens zwaarwegende contra-argumenten) in de gelegenheid gesteld a) in geval van een stage of onderzoeksproject, een Nederlandstalig stageadres c.q. een Nederlandstalige opdrachtgever te kiezen, b) bij het maken van papers, verslagen, werkstukken en scripties de Nederlandse taal te bezigen, c) Nederlandstalige tentamens af te leggen of Engelstalige tentamens in het Nederlands te beantwoorden, d) aan Nederlandstalige werkcolleges, werkgroepen en practica deel te nemen en e) Nederlandstalige begeleiding in hun studietaken te krijgen.

Hieronder geef ik enige voorbeelden van bepalingen waarmee universiteiten en hogescholen in hun Gedragscode Voertaal voor Nederlandstalige studenten de mogelijkheid van een tweetalige studieopzet open houden.

Code of Conduct Foreign Languages (Wageningen University)⁶

* The language of instruction (i.e. the language used during lectures, working groups, (field-) practical, field trips, and presentations made by students for other students) is: Dutch (B1, B2) or English (B3, MSc1, MSc2). [But ...] MSc thesis reports and MSc internship reports must be written in English, [whereas] the proficiency level may not be critical in the evaluation of the report.

* Arrangements about the language of questioning and answering of interim examinations, related to the language of instruction of a course: see OER. For interim examinations that are taken in English, the use of a simple dictionary (to translate English into the native language other than English and vice versa) is allowed.

Gedragscode Voertalen (Universiteit Twente, 2010)⁷

* Voor al het Engelstalig onderwijs aan de UT geldt dat de examens Engelstalig worden afgenomen, tenzij de specifieke aard, de inrichting of de kwaliteit van het onderwijs, dan wel de herkomst van de

¹ <http://www.volkskrant.nl/binnenland/meer-dan-de-helft-van-de-studies-volledig-in-het-engels~a4364526/> (26/8/2016)

² <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2016Z15808&did=2016D32493> (2/9/2016)

³ <https://www.knaw.nl/nl/adviezen/lopende-adviezen/taalbeleid-hoger-onderwijs>

⁴ <http://wetten.overheid.nl/BWBR0005682/2016-01-01#Hoofdstuk1>

⁵ <http://wetten.overheid.nl/BWBR0005682/2016-01-01#Hoofdstuk7>

⁶ http://www.wageningenur.nl/upload_mm/9/c/e/4f25a744-909e-46fd-ae1a-64b1269b15df_2016-2017%20Code%20of%20Conduct%20Foreign%20Languages%20def.pdf

⁷ <https://www.utwente.nl/ces/sacc/regelingen/voertalen/>

student aanleiding geeft om het examen Nederlandstalig af te nemen. (...)

- * Het is de verantwoordelijkheid van de opleidingen om te voorkomen dat het Engelstalig aanbieden van het onderwijs en het Engelstalig afnemen van examens ten koste gaat van de kwaliteit en studeerbaarheid van het onderwijs.

Gedragscode Vreemde talen (Technische Universiteit Eindhoven, 2010)⁸

- * Studenten mogen hun werkstukken en scripties en dergelijke in het Nederlands, Engels, Duits of Frans maken. Bij de laatste twee keuzemogelijkheden moet de lingua franca of de specifieke toepassingsomgeving van het vakgebied een rol spelen.
- * Tentamens en examens van opleidingen die geheel in het Engels worden verzorgd, worden in het Engels afgelegd, tenzij de examencommissie van de desbetreffende opleiding op verzoek van de student anders beslist.
- * Als instructietaal kan naast Nederlands uitsluitend Engels gebruikt worden. De toegankelijkheid, kwaliteit en studeerbaarheid van het onderwijs dient in alle gevallen gewaarborgd te zijn en te blijven. De opleiding kan in het hbo-schakelprogramma en/of in het eerste jaar van de bacheloropleiding en/of in het eerste jaar van de masteropleiding (academisch) Engels aanbieden aan hbo-studenten die niet aan de vwo-eindexamen eis voldoen. Dit kan zowel binnen als buiten het curriculum worden aangeboden.

Gedragscode Vreemde taal (Vrije Universiteit, 2008)⁹

- * Het gebruik van een vreemde taal in een opleiding wordt vastgelegd in de betreffende onderwijs- en examenregeling (OER). De keuze voor een andere taal dan Nederlands wordt gemotiveerd.
- * Tentamens, werkstukken of scripties kunnen op verzoek van de student (...) worden afgelegd dan wel geschreven in een andere taal [bv. Nederlands] dan de voertaal [bv. Engels], mits de examencommissie daarmee schriftelijk heeft ingestemd.
- * Het gebruik van een vreemde taal mag niet leiden tot onredelijke verzwaring van de studielast, tot aantasting van het kwaliteitsniveau van de opleiding of tot benadeling van studenten bij tentamens.

Toelichting bij de Gedragscode Vreemde talen (Universiteit van Amsterdam, 2000)¹⁰

- * Uitgangspunt is dat de scriptie in het Nederlands wordt geschreven, tenzij er goede redenen zijn voor een andere taal dan het Nederlands. In alle gevallen geldt dat de taal van de scriptie gangbaar is in het vakgebied en het resultaat te beoordelen is door de desbetreffende docenten. In geval van een scriptie in een andere taal dan het Nederlands geldt dat er van te voren hierover afspraken gemaakt zijn tussen student en docent.

Gedragscode Anderstalig onderwijs (Avans Hogeschool, 2014)¹¹

- * Het staat docenten en studenten vrij om, waar het gaat om individuele onderwijsvormen (afstudeervakken, stages) in onderling overleg afspraken te maken over de taal die gebruikt wordt in de verslaglegging, tenzij afstudeervakken of stages die onderdeel zijn van een anderstalige opleiding, worden afgelegd in een niet-Nederlandstalige omgeving dan wel in samenwerking met een niet-Nederlandstalige counterpart.

Gedragscode (...) andere talen (Stenden Hogeschool, 2015).¹²

- * Het gemiddelde taalbeheersingsniveau van de groep studenten met de vereiste vooropleiding dient als startniveau voor het gebruik van de voertaal van de betreffende opleiding. Het gemiddelde taalbeheersingsniveau van een groep dient als startniveau voor het gebruik van de voertaal van de betreffende opleiding. De opleiding bouwt waarborgen in dat een student die het beschreven startniveau heeft, het betreffende onderwijsprogramma kan realiseren en de examens kan afleggen. De opleiding draagt zorg dat gebruik van een andere voertaal geen onoverkomelijke belemmeringen vormt voor het volgen van onderwijs.
- * Student en examinator kunnen bij mondelinge en schriftelijke examens overeenkomen ieder voor zich of beide een andere taal te gebruiken dan de voertaal van de betreffende opleiding.
- * Een student kan een verzoek indienen bij de Examencommissie om schriftelijke examenonderdelen in

⁸ <http://www.win.tue.nl/reglementen/Gedragscode2010.pdf>

⁹ http://www.vu.nl/nl/Images/Gedragscode-vreemde-taal_tcm289-280901.pdf

¹⁰ <http://www.uva.nl/over-de-uva/uva-profiel/regelingen-en-reglementen/onderwijs/onderwijs.html>

¹¹ <http://studentinfo.avans.nl/publicaties/rechtspositie/gedragscode-anderstalig-onderwijs>

¹² <https://www.istenden.com/Studentenstatuut/Studentenstatuut%20Stenden%20Hogeschool%2016-17%20vastgesteld%20door%20CvB%20op%2016%20juli%202016.pdf> (p.113)

een andere taal dan de voertaal van de betreffende opleiding af te leggen. De Examencommissie willigt het verzoek in elk geval in, indien de betrokken examiner(en) aangeeft/aangeven de desbetreffende taal voldoende te beheersen om een oordeel te kunnen vormen. Indien een verslag of werkstuk in een andere taal dan de voertaal van de betreffende opleiding is geschreven voegt de student een samenvatting toe in de voertaal van de betreffende opleiding.

* Elke student en medewerker heeft het recht buiten het onderwijsproces in contacten met anderen in Stenden de eigen voorkeurstaal te gebruiken, tenzij de goede samenwerking daardoor wordt belemmerd.

Wes Holleman

weblog onderwijs 4-9-2016

<http://www.onderwijsethiek.nl>

NASCHRIFT

In de studievoorzichting van de Universiteit Utrecht onderscheidt men naast Nederlands- en Engelstalige ook Meertalige opleidingen. Twee ervan passen tot op zekere hoogte in het opleidingsprofiel dat centraal staat binnen ons blogbericht:

Maatschappelijke opvoedingsvraagstukken.¹³ "Voertaal van dit programma is Engels met de mogelijkheid om individuele onderdelen in het Nederlands te doen, zoals je thesis, je stageverslag of andere opdrachten. Je wordt gestimuleerd om zowel je academisch Engels, als je academisch Nederlands te ontwikkelen."

Orthopedagogiek.¹⁴ "Voertaal van dit programma is Engels, met de mogelijkheid om individuele onderdelen in het Nederlands te doen, zoals je thesis, stageverslag of andere individuele opdrachten. Je kunt ook besluiten om, samen met de internationale studenten die onze master volgen, het programma volledig in het Engels te doen."

¹³ <http://www.uu.nl/masters/maatschappelijke-opvoedingsvraagstukken>

¹⁴ <http://www.uu.nl/masters/orthopedagogiek>